

Resource

MEI 2024 JAARGANG 18

Journalistiek platform over Wageningen University & Research

150 nieuwe soorten
in Chili

Start werkgroep
'lintvakken'

Studentencomplex
Marijkeweg verrijst

NMR-scan bouwen
voor een prikkie

Nieuwe tool
berekent eiwitbalans

Uni niet altijd juiste keuze

'Is dit het
nou?' | p.12

Inhoud

VOORWOORD

NR 16 JAARGANG 18

20

Jeroen Candel:
'WUR extreem
voorbeeld
corporate
university'

22

**Kloof in
landbouwdebat
wordt kleiner**

24

**Onderzoeker
zoekt
proefpersoon**

5 Studentenraads-
verkiezingen zijn terug

11 Column Guido: hoe
samenleven met de wolf?

6 Serious games voor
complexe landbouw

26 Terugblik op drie jaar
DARE

8 Falen&opstaan met
Tim van Hattum

Kijk voor meer verhalen
en nieuws op onze website
via deze QR-code:

Woorden

Wie onderdrukking toelaat, deelt in de misdaad. Daar zijn we het volgens mij allemaal wel over eens. In elk geval de driehonderd demonstranten – vooral studenten, maar ook medewerkers – die maandag tijdens een 'walk out' in een lange sliert over de campus liepen om te protesteren tegen het geweld in Gaza (zie pagina 3). Ze wilden dat heel de campus hun boodschap hoorde. Ik moest denken aan de opening van het boek *Een man* van Oriana Fallaci waar duizenden mensen door Athene lopen als 'een groeiende octopus' en met gebalde vuist omhoog, tijdens de begrafenis van de vermoorde dichter en verzetsstrijder Alexander Panagoulis. Het bleef toen vreedzaam. Het protest op de campus bleef ook vreedzaam, op z'n Wagenings.

De polarisatie is in elk geval duidelijker dan ooit als het over deze oorlog gaat. Polarisation speelt ook sterk in het landbouwdebat. Daar wordt het debat over biologisch en gangbaar al jaren scherp gevoerd. Op pagina 22 betogen Wijnand Sukkel en Gerard Migchels in een beschouwend stuk dat die polarisatie juist afneemt. Nog een leestip is het opiniestuk van Jeroen Candel over de *corporate university* die WUR volgens hem is geworden. Niet de kern van het verhaal, maar wel een mooie uitspraak in dat opiniestuk: 'woorden doen ertoe'. Ze zijn het startpunt voor een nieuwe visie op de universiteit.

Willem Andréé

Hoofdredacteur

PROTEST- WANDELING

Zo'n driehonderd studenten en medewerkers deden afgelopen maandagochtend mee aan een 'walk out' om te protesteren tegen het geweld in Gaza. Vanaf Forum trokken ze in een lange sliert over de campus, luidkeels leuzen roepend. Ook de weigering van de raad van bestuur om WUR's banden met Israëlische universiteiten te verbreken, werd gehegeld door de actievoerders: 'Sinds november zijn er petitie's geweest en meerdere protesten. Maar moreel besef lijkt te ontbreken. Ook na deze walk-out gaan we door. Het stopt hier niet!' ^{ME}

Foto Guy Ackermans

Werkgroep ‘lintvakken’ opgestart

Een lintvak is een vak dat gedurende de studie meerdere keren terugkomt. Ideaal om bijvoorbeeld door de jaren heen aandacht te besteden aan persoonlijke ontwikkeling. Maar het aanbieden van lintvakken is een lastige puzzel. Daarom gaat een werkgroep kijken hoe het handiger kan.

Verschillende opleidingen maken al gebruik van lintvakken, vertelt opleidingsdirecteur Marine Sciences Karen Fortuin. ‘Bij ons gaat het om het vak Boundary Crossing & Personal Leadership. Daarmee zijn we begonnen in periode twee. Gedurende de opleiding

bouwen studenten dankzij dit vak een portfolio op over wie ze zijn en welke kant ze op willen binnen dit domein.’ Lintvakken zijn om uiteenlopende redenen moeilijk in te passen in het WUR-systeem, vertelt Fortuin. ‘Dan heb je het bijvoorbeeld over roostering, maar ook qua studiepunten: wanneer krijgen studenten studiepunten voor een vak dat gedurende drie jaar meerdere keren terugkomt en verweven is met andere vakken?’

Tutoren

Ook vergoedingen voor tutoren zijn ingewikkeld, aldus Fortuin. ‘Je kunt tutoren

niet voor drie jaar reserveren. Wij vragen ze dus of ze in ieder geval één jaar lang beschikbaar willen zijn.’

Een paar jaar geleden is er een rapport geschreven over lintvakken, vertelt Fortuin. ‘De Board of Education reageerde toen erg enthousiast op de voordelen van lintvakken en de aanbevelingen in dat rapport. Maar vervolgens zijn er eigenlijk geen stappen meer gezet. Daarom heb ik namens een aantal opleidingsdirecteuren die worstelen met de implementatie van lintvakken een brief gestuurd naar de Board of Education. Die heeft nu een werkgroep in het leven geroepen om te kijken hoe dat beter kan.’ LZ

Studentencomplex Marijkeweg klaar in september

Het nieuwe studentencomplex, genaamd M20, krijgt 210 studentenkamers met gedeelde voorzieningen en 140 studio's. Het wordt gebouwd op de oude plek van Vakschool Wageningen, dat naar de overkant van de weg is verhuisd.

M20 is een samenwerkingsproject van studentenhuysvesters Idealis en DUWO, vertelt Idealis-directeur Bart van As. ‘DUWO is opdrachtgever voor de bouw en wij gaan straks de verhuur en het beheer voor onze rekening nemen.’ De studio's worden 24 m², de studentenkamers 18 m². Ook onderdeel van het nieuwe complex: twee grote ontmoetingsruimten, een besloten binnentuin, een wasserette en een fietsstalling. Het complex wordt verwarmd en

gekoeld via warmtekoelde-opslag en er wordt stroom opgewekt met de zonnepanelen op het dak.

De verhouding tussen zogenoemde ‘onzelfstandige eenheden’ (studentenkamers met gedeelde voorzieningen en dus huisgenoten) en ‘zelfstandige eenheden’ (studio's met eigen voordeur, keuken, badkamer en toilet) is zestig-veertig, vertelt Van As.

Studentenwelzijn

‘Uit enquêtes blijkt dat vijftig procent van de studenten het liefst zelfstandig wil wonen en vijftig procent het liefst met huisgenoten. Maar wij denken dat het hebben van huisgenoten een positieve bijdrage levert aan studentenwelzijn. Sociale binding en gezelligheid is belangrijk voor mensen.

M20 in aanbouw. ♦ Foto Resource

Vandaar deze verdeling.’ Idealis heeft hierover afspraken gemaakt met de gemeente. Van As: ‘Ook andere projectontwikkelaars moeten zich daaraan houden als ze in Wageningen voor studenten willen bouwen. Zo voorkomen we samen met de gemeente

dat projectontwikkelaars alleen maar dure studio's bouwen waar ze een hoge huur voor kunnen vragen omdat de bewoners toch huurtoeslag krijgen.’ De kamers worden uiterlijk 1 maand voor de oplevering aangeboden op ROOM. LZ

2600

Vanaf september 2025 gaan studenten in het hoger onderwijs 2.600 euro collegegeld betalen. Dat is bijna 300 euro meer dan nu.

Het collegegeld stijgt met de inflatie mee.

Boodschappen, kleding en cafébezoek zijn duurder geworden, dus gaat ook het collegegeld – met enige vertraging – omhoog. Dit studiejaar betalen studenten 2.314 euro; komend studiejaar 2.530 euro vanwege de explosieve inflatie die de oorlog in Oekraïne veroorzaakte. HOP

Studentenraadsverkiezingen zijn terug

Vorig jaar gingen de studentenraadsverkiezingen niet door: er hadden zich elf studenten kandidaat gesteld voor de twaalf zetels die de studentenraad telt. Uiteindelijk werd toch een twaalfde kandidaat gevonden, maar verkiezingen waren overbodig. Dit jaar zijn er wel meer dan twaalf kandidaten en kan er worden gestemd. Wijnand Fredriks, huidige voorzitter van de raad: 'Alle drie de partijen hebben kandidatenlijsten ingeleverd en die zijn geverifieerd. Er komen verkiezingen.' Studenten hebben via de raad invloed op de besluitvormingsprocessen van de universiteit, zegt Fredriks. 'Wat vind jij als student belangrijk voor de universiteit en welke kandidaat is het meest geschikt om jouw belangen te vertegenwoordigen?' Deelnemende partijen zijn VeSte, S&I en CSF. De verkiezingen zijn van 27 t/m 30 mei. LZ

◆ MARINE SCIENCES KRIJGT STUDIEVERENIGING

De afgelopen september gestarte bacheloropleiding Marine Sciences krijgt een eigen studievereniging, genaamd Minoa.

Minoa is momenteel nog een ondervereniging van Biologica, de studievereniging van Biologie. Joost Bouwman (20), student Marine Sciences en commissaris intern van het eerste Minoa-bestuur: 'De eerste activiteit was afgelopen maandag. We hebben toen ons logo onthuld en lekker geborrelt.' Minoa verwijst naar een oude Europese beschaving die volledig gebaseerd was op overzeese handel met vestigingen in onder andere Kreta en Sicilië, aldus Bouwman. 'Alle studenten Marine Sciences mochten stemmen op hun favoriete

naam. Andere mogelijke namen waren Thalassa – een zeegodin uit de oude Griekse mythologie – en Nemo, van de Disneyfilm *Finding Nemo*. Bouwman begon zijn studentenloopbaan in Wageningen bij de studie Soil Water Atmosphere: 'Daar kende ik de studievereniging Pyrus al van. Zoiets miste ik toen ik in september overstapte naar Marine Sciences. Toen het idee ontstond om met Minoa te beginnen, heb ik me gelijk aangemeld voor het bestuur.'

Aquarius

Bij het opzetten van een nieuwe studievereniging komt heel wat kijken, vertelt Bouwman. 'Gelukkig schoot Biologica ons te hulp. Daarom zijn we nu nog officieel een

'Alle studenten Marine Sciences mochten stemmen op hun favoriete naam'

soort ondervereniging van hen, maar eigenlijk zijn we gewoon de studievereniging van Marine Sciences.' Er bestaat overigens al wel een studievereniging voor de op Marine Sciences aansluitende master Aquaculture and Marine Resource Management: Aquarius. 'Die valt weer onder de Veetelers, de studievereniging van Dierwetenschappen,' vertelt Bouwman. 'Om de een of andere reden was daar geen plek voor ons.' De kans bestaat dat Minoa en Aquarius in de toekomst één studievereniging voor zowel bachelor- als masterstudenten worden. 'Dat zou wel logisch zijn ja,' zegt Bouwman. LZ

Tegel voor TOTY- Birgit Boogaard

WUR-docent Brigit Boogaard was afgelopen jaar landelijk docent van het jaar. Op 21 mei krijgt zij daarom een tegel in de Campus Walk of Fame. Ook zal er een videokunstwerk te zien zijn in de bieb.

De tegel voor Teacher of the Year (TOTY) Boogaard is voorzien van een citaat van de Zuid-Afrikaanse hoogleraar filosofie Mogobe Ramose: 'Education for liberation is the direst need of our time'. Ramose is een van Boogaards inspiratiebronnen voor haar onderwijs, zoals het vak Afrikaanse Filosofie. Hij is er persoonlijk bij als Boogaards tegel bij Impulse wordt gelegd.

Daarnaast is in de bibliotheek vanaf 21 mei het videokunstwerk I M U te zien, waarin professor Ramose ook voorkomt. Het werk is gemaakt door videokunstenaar Juul van der Laan en bestaat uit een soort box die dankzij een spiegel en AI letterlijk en figuurlijk (be)spiegelingen biedt. Dat levert een 12 minuten lange video-ervaring op, met een inhoud die voor iedereen anders is. 'Ga het vooral zelf ervaren!', aldus Boogaard. ME

Speelse afsluiting mastervak

'Help, mijn bevolking verhongert!' Het regende noodkreten bij de afsluiting van het mastervak Redesigning Global Farming and Food Systems, waar acht door studenten ontwikkelde serious games werden gespeeld. Ondanks de uitgelaten sfeer aan de spelafels was het besef nooit ver weg dat de spellen zijn gebaseerd op levensechte situaties.

Het vak, gecoördineerd door Federico Andreotti en Hannah van Zanten, leert studenten om serious games te maken die helpen bij het ontwerpen van complexe landbouw- en voedselsystemen. In Plus Ultra II was begin mei het resultaat te zien: acht tafels met spellen rondom het thema van (her)verdeling van schaarse bronnen – water, voedsel, zeggenschap – waarbij de deelnemers realistische tegenslagen moesten zien te overwinnen: van natuurrampen tot geldnood; van machtsmisbruik van medespelers tot morrende bevolkingsgroepen.

Als meest geslaagde spel wees de jury *Swiftville* aan, rond het door Jessica Duncan geleide project over gendergelijkheid in de landbouwsector SWIFT (*Supporting Women-Led Innovations in Farming and Rural Territories*). 'Juist serious games lenen zich goed voor een transdisciplinaire benadering', vindt Andreotti, die als coördinator van de WUR Games Hub belangstellenden graag meer vertelt over serious games in onderwijs en onderzoek. ME • Foto Resource

(Advertentie)

Abonnement wijzigen?

Geef het door via resource-online.nl

(alleen voor studentenhuizen van Idealis of INFacility)

Resource

NMR voor een prikkie

NMR-spectroscopie werkt net als een mri-scan met kernspinresonantie, oftewel nuclear magnetic resonance. NMR-spectra laten de bouw van een molecuul zien. Daarvoor is wel een peperduur apparaat nodig. Maar het kan goedkoper, laat Sander Baas zien. Tekst Roelof Kleis

Baas promoveerde begin mei op een proefschrift met de titel *DIY NMR*. Hij toont erin aan dat je met huis-, tuin- en keukenmiddelen ook een NMR-apparaat kunt maken. Het prototype kost aan materiaal volgens Baas vijftienhonderd tot tweeduizend euro. Ter vergelijking: in het lab staat een 'echte' van een miljoen euro. Baas: 'En dan moet je er iedere vier maanden nog voor een paar duizend euro vloeibaar helium ingieten om de magneet te koelen.'

Het is juist die magneet die een NMR-apparaat zo duur maakt. Het NMR-sig-naal ontstaat door stoffen in een magnetisch veld te plaatsen en er vervolgens een radiopuls op los te laten. Het signaal dat de stof retour geeft, bevat informatie over de moleculaire structuur van de stof. Het van zichzelf zwakke signaal wordt sterker naarmate sterkere magneten worden gebruikt. 'Een nogal onbenullige manier', zegt Baas. 'Het werkt wel, maar het is erg duur.'

Piepkleine spoeltjes

Baas gooit het over een heel andere boeg. In de eerste plaats door miniaturisatie van de zogeheten probe, de spoel met het te onderzoeken monster die de radiopuls uitzendt en het retoursignaal oppikt. 'Als je die spoel kleiner maakt, gaat de spanning van de puls die hij uitzendt (en daarna ontvangt) per eenheid van volume omhoog. Een kleinere spoel vergroot zo de gevoeligheid van de detectie.'

Bij een kleinere spoel heb je bovendien minder stof nodig. Baas: 'Bij een normale NMR-meting gebruik je een buisje van 5 millimeter doorsnee met een inhoud

De NMR-meter staat in het lab in een metalen kooi om hem af te schermen tegen storende FM-radiozenders. Onderzoeker en ontwerper van het apparaat Sander Baas: 'De radiopuls werkt rond de 90 MHz; FM-radio zendt tussen 87-108 MHz uit. Vandaar die kooi van Faraday eromheen.' ♦ Foto Guy Ackermans

van een halve milliliter. Ik gebruik buisjes van 0,8 tot 0,3 millimeter en een inhoud van 0,5 microliter tot 40 nanoliter. Dat scheelt een factor duizend tot tienduizend.' De spoeltjes die Baas gebruikt en ook zelf heeft gemaakt, zijn met het blote oog dan ook nauwelijks zichtbaar.

Kleurstof

Naast het verkleinen van de probe, vijzelde Baas de sterkte van het NMR-sig-naal zelf op door zogeheten hyperpolarisatie: hij voegt een kleurstof toe aan het monster; opvallend licht brengt de kleurstof

vervolgens in een 'aangeslagen' toestand die interactie aangaat met het monster. Het resultaat daarvan is dat het NMR-sig-naal sterker wordt. 'Zo kun je het signaal tot wel duizend keer sterker maken.' Door verkleining en hyperpolarisatie heeft het apparaat van Baas geen sterke magneet nodig. Hij heeft zijn apparaat daarom de LF NMR genoemd. LF staat voor Low Field. Zo gevoelig als de dure machines is-ie nog niet, alhoewel ook daaraan wordt gewerkt. 'Maar dat soort scherpe spectra heb je ook niet altijd nodig', zegt hij. 'Zeker niet voor bijvoorbeeld een NMR-practicum. Het zou leuk en instructief zijn om zo'n apparaat als bouw pakket door studenten te laten maken.'

[Falen & opstaan]

Een mislukte proef, een afgewezen artikel: in de wetenschap wordt het al gauw bestempeld als falen. En erover praten? Dacht het niet. In deze rubriek doen collega's dat wel. Want falen is nuttig. Dit keer **Tim van Hattum, programmaleider **Klimaat**. Tekst Nicole van 't Wout Hofland • Illustratie Stijn Schreven**

'Een aantal jaar geleden gaf ik bij een klimaatadaptatieconferentie in Zuid-Afrika een presentatie over klimaatbestendige steden. Het land kampte toen met grote droogte, dus het was extra relevant. Ik had zeven minuten de tijd. Terwijl ik tweehonderd mensen enthousiast mijn verhaal vertelde, hield ineens iemand van de organisatie een bordje omhoog: 'nog vier minuten'. Ik schrok me dood. Mijn hart begon sneller te kloppen en ik kreeg het direct warm. Ik was pas halverwege de introductie en had nog zoveel te vertellen. Het bordje bracht me zo van mijn stuk, dat ik de draad van mijn verhaal kwijtraakte. Stotterend en met een droge mond werkte ik mijn presentatie in een razend tempo af. Elke minuut verscheen het bordje weer met de resterende tijd. Na afloop dacht ik: 'dit was de slechtste presentatie ooit'. Ik baalde enorm, maar ik heb toen wel geleerd dat korte presentaties het moeilijkst zijn en dat daar geldt: *less is more*. De avond ervoor had ik in mijn hotelkamer nog uren gewerkt aan het completer maken van de presentatie, maar completer betekent niet per se beter. Bij korte presentaties moet je de kern-

boodschap scherp hebben en die benadrukken. Leuke details laat je achterwege. Het vergt meer voorbereiding dan lange praatjes. Vorig jaar stond ik opnieuw voor de uitdaging: een presentatie van vijftien minuten over onze visie op een klimaatrobust en toekomstbestendig Nederland in 2120. Er

'Dankzij dat leermoment in Zuid-Afrika kon ik vorig jaar wél die beknopte, krachtige presentatie geven'

waren drieduizend mensen aanwezig, voornamelijk burgemeesters en wethouders. Toen moest ik wel even terugdenken aan mijn flop in Zuid-Afrika. Ik hanteer niet de maatstaf van één dia per minuut zoals andere onderzoekers, maar door goede voorbereiding weet ik nu precies hoeveel tijd ik nodig heb en bij welke dia ik halverwege mijn presentatie ben. Het is een kwestie van oefenen en aanscherpen. Dankzij dat leermoment in Zuid-Afrika kon ik vorig jaar wél die beknopte, krachtige presentatie geven. Een klok of bordje verrast me nu niet meer.'

Nieuwe tool berekent eiwitbalans in maaltijden

Pol Grootswagers, universitair docent Voeding en Veroudering, ontwikkelde met zijn team een hulpmiddel om ouderen te betrekken bij de eiwittransitie. 'De Alpha-tool helpt om maaltijden te maken die compleet zijn qua aminozuursamenstelling.'

De tool toont per ingrediënt hoeveel van elk essentieel aminozuur je binnenkrijgt met het eten van die specifieke maaltijd en geeft in een percentage weer of je daarmee voldoet aan de eiwitbehoefte. 'Zo kun je snel zien waar er tekorten zijn en waar je eventueel nog eiwitbronnen kunt aanvullen', licht Grootswagers toe.

'Het voedingspatroon van ouderen vereist speciale aandacht omdat door ouderdom spiermassa en botdichtheid afnemen. Dat effect wordt groter als iemand onvoldoende eiwitten inneemt', aldus

Grootswagers. 'Daarnaast is het aminozuurprofiel van plantaardige eiwitten vaak minder compleet dan dat van dierlijke eiwitten en plantaardige eiwitten worden minder goed

De tool moet helpen ouderen op een gezonde manier plantaardig te laten eten

opgenomen. Om ouderen op een gezonde manier plantaardig te laten eten, moet je met al deze factoren rekening houden.'

In de Alpha-tool kunnen gebruikers (bijvoorbeeld diëtisten, onderzoekers en chef-koks) alle ingrediënten van een recept, inclusief bijbehorende hoeveelheden, invullen. 'Dan start het puzzelen: bijvoorbeeld iets meer noten, zaden of peulvruchten erbij om tot honderd procent te komen. De tool werkt ook de andere kant op: als blijkt dat de maaltijd voor meer dan honderd procent voldoet aan de aminozuurbehoefte, kun je stapsgewijs ingrediënten weglaten. Minder consumeren is ook een duurzame keuze.'

Plakkend plastic

Uiteindelijk kan de Alpha-tool met behulp van AI ook aanbevelingen gaan doen. 'Dat deel is nog in ontwikkeling. We moeten het algoritme nog leren wat logische, culinair verantwoorde combinaties zijn. Nu maakt het algoritme nog aanbevelingen die de eiwitkwaliteit perfect maakt, maar die culinair gezien niet zinnig zijn.' DV

WUR-student vindt nieuwe soorten in Chili

Ecologistudent Rosanne Dodde ging voor haar masterstage onlangs mee op diepzee-expeditie in de Stille Oceaan. Ze maakte deel uit van een onderzoeksteam dat op de onderwaterbergkam Salas y Gómez zo'n honderdvijftig nieuwe soorten vond. Inmiddels is ze weer aan land. Via een videoverbinding vanuit Chili deelt ze haar ervaringen.

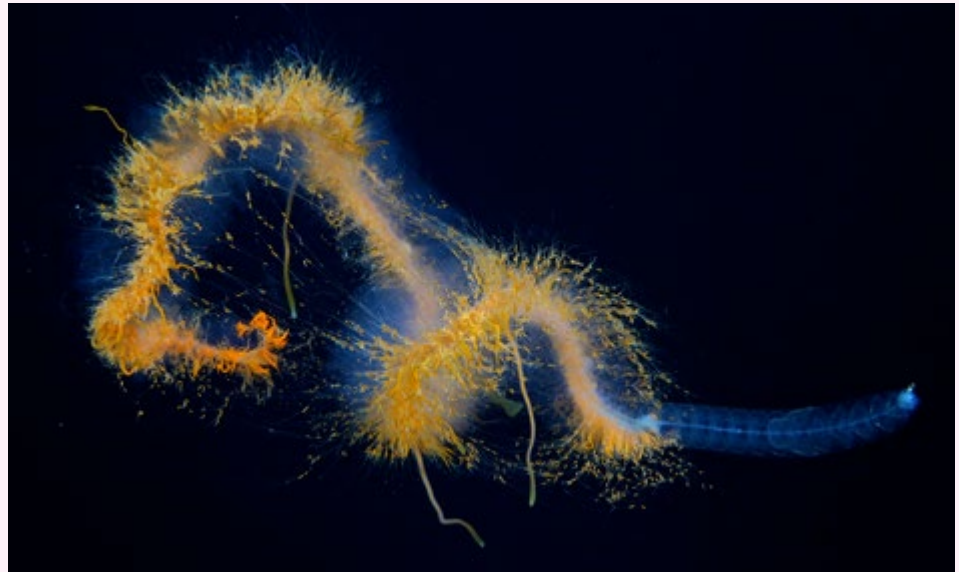
Tekst Dominique Vrouwenfelder

Het team ontdekte soorten van diepzee-koralen en glassponzen tot zee-egels en vlokkreeften. 'Mind-blowing' lieten de onderzoekers aan de pers weten. Dodde: 'We zijn met onderzoeksschip Falkor Too van het Schmidt Ocean Institute vanaf de kust van Chili naar Rapa Nui, ook wel bekend als Paaseiland, gevaren. Dat is bijna vierduizend kilometer. Onderweg volgden we de Salas y Gómez-bergkam en hebben we onze metingen gedaan. We zijn ongeveer veertig dagen weggevoerd. Het was echt een heel bijzondere ervaring.'

'Met een duikrobot keken we naar wat er leeft op de zeebodem. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar organismen die daar leven bij de zeegebergten', aldus

'Op deze plek van onze expeditie in de Stille Oceaan was nog niemand geweest'

Dodde. 'Bij zulke zeegebergten in de open zeeën leven allemaal unieke soorten. Op de plek van onze expeditie was nog niemand geweest. We ontdekten onderwatereilandjes: elke diepte en elk gebergte had weer andere soorten.' 'Ons team heeft tijdens twee expedities – ik was onderdeel van een daarvan –

Galaxy Siphonophore ♦ Foto Schmidt Ocean Institute

ruim honderdvijftig soorten gezien die nieuw zijn voor de wetenschap', licht ze toe. 'We hadden er volgens mij nog veel meer kunnen ontdekken, maar we hadden de maximale capaciteit van de duikrobot bereikt.'

Wandelende encyclopedieën

De duikrobot – 'het formaat van een kleine auto' – kon bemonsteren tot op maximaal 4,5 kilometer diepte en had verschillende armen met grijpers, een soort stofzuiger, en potjes om monsters in te bewaren. 'We hadden wisseldiensten in de zogeheten controlekamer van de boot. Daar zaten de piloten die de robot en zijn armen bestuurden, naast wetenschappers en allerlei andere experts. De hele expeditie was zelfs via een livestream – inclusief commentaar vanuit het onderzoeksschip – te volgen.' 'Vanuit de controlekamer hielden we bij op welke diepte en bij welke coördinaten we waren. Anderen schreven continu op wat ze op beeld zagen: welke soorten, genus of familie ze herkenden. Zo wisten we – op het moment dat we de

robot weer aan boord haalden – snel welk monster in welk potje zat', vertelt de student over haar werkzaamheden aan boord. 'De experts die mee waren op de boot zijn wandelende encyclopedieën: zij weten precies wat er al is waargenomen en kunnen potentiële nieuwe soorten snel identificeren. Nu we terug zijn op het vasteland kunnen we de collectie goed analyseren en documenteren.' Met zekerheid nieuwe soorten vaststellen is lastig, erkent Dodde. 'Je vergelijkt wat je ziet met informatie uit de archieven en wat je kent en weet. Soms lijkt iets heel sterk op wat al eerder is gedocumenteerd, maar zie je het in een andere kleur. Dan is twijfelachtig of het een nieuwe soort is. Soortenonderzoek is keuzes maken.'

Scan de QR-code voor de livestream van de expeditie.

proefschriften **in 't kort**

Duinritme

Duinvorming in rivierbeddingen van delta's beïnvloedt de stroming van het water. Hoe ruwer de bodem hoe groter de weerstand. Sjoukje de Lange onderzocht de dynamiek van die duinen. Die dynamiek hangt onder meer af van het materiaal waaruit die duinen bestaan. De fijnheid van het sediment bepaalt de lengte en hoogte van de duinen. Sediment dat aan elkaar plakt, vermindert duinvorming. Een hogere stroomsnelheid van het water (bijvoorbeeld door regen samenvallend met eb) leidt tot grotere variatie in duinhoogtes. De bevindingen van De Lange helpen om hydraulische modellen te verbeteren. *The Rhythm of Rivers* Sjoukje de Lange ◀ Promotor Ton Hoitink. RK

Vet lekker!

We eten te veel vet en worden daardoor dik. Komt dat omdat vet eten lekkerder ruikt? De Sloveen Matjaž Pirc toont experimenteel aan dat mensen inderdaad vet kunnen ruiken. We kunnen zelfs melk met verschillende vetgehalten van elkaar onderscheiden. Hersenscans bevestigen dit overigens maar gedeeltelijk: ja, de hersenen 'ruiken' vet, maar 'zien' geen verschillen in vetgehalten. Proefpersonen vinden vetarm eten lekkerder als er vetgeur aan wordt toegevoegd. Toch heeft dat in de proeven van Pirc geen effect op het eetgedrag. Voor de aanpak van obesitas is dat jammer. Met vetgeur alleen kun je consumenten niet sturen naar meer vetarm eten. *Stop and smell the fat!* Matjaž Pirc ◀ Promotor Sanne Boesveldt. RK

Paraplutjesmos

Het groeihormoon auxine is onmisbaar voor de groei en ontwikkeling van planten. Het eiwit ARF (auxine respons factor, een transcriptiefactor) speelt hierbij een sleutelrol. Het eiwit bindt aan specifieke plekken op het DNA en schakelt daar voor de groei belangrijke genen aan. Juriaan Rienstra onderzocht die binding bij het paraplutjesmos. Slechts zes nucleotiden (TGTCGG, letters van de genetische code van het DNA) zijn voor die binding essentieel. Mutaties van de eerste vier letters zorgen ervoor dat het ARF niet meer bindt en de plant niet levensvatbaar is. Die zes letters zijn bovendien niet alleen voor het mosje van belang, maar voor het hele plantenrijk. *Conservation of ARF-DNA binding during evolution.* Juriaan Rienstra ◀ Promotor Dolf Weijers. RK

DE STELLING

Promovendi lichten hun meest prikkelende stelling toe. Dit keer is de beurt aan Ivonne Servin Balderas, die op 5 maart promoveerde op onderzoek naar de koolstoftransitie als randvoorwaarde voor een snelle en soepele energietransitie. Tekst Ning Fan

'Omgevingswetenschappen maken een gezonde omgeving mogelijk in een maatschappij die non-stop vervuult'

'In ons dagelijks consumptiepatroon heeft vervuiling vele gezichten. Van de kleding die we dragen tot de brandstof die we gebruiken. Maar niet alleen de keuzes die consumenten maken, dragen bij aan vervuiling. Nog erger zijn de supermarkten die prima producten weggooien zodra deze hun tenminste-houdbaar-tot-datum naderen. Dat is echt verspilling. Consumentengedrag veranderen, is lastig. We kunnen niet van mensen verwachten dat ze de gemakken waaraan ze gewend zijn geraakt, zomaar opgeven. Noch kunnen we van supermarkten verwachten dat ze van de ene op de andere dag veranderen. Maar we moeten wel snel actie ondernemen

om nog meer schade aan de omgeving te voorkomen. Ik geloof dat gebruikmaken van afval de meest realistische en effectieve weg is naar een koolstof-neutrale maatschappij, en dat is alleen mogelijk met behulp van omgevingswetenschappen. Via omgevingswetenschappen kunnen we CO₂ uit de lucht vangen en weggegooid voedsel en water uit huishoudens hergebruiken. Dit maakt snelle oplossingen mogelijk voor de onomkeerbare problemen die veroorzaakt zijn door overconsumptie en bergen afval. Op die manier wordt vervuiling aangepakt en worden de effecten van klimaatverandering verzacht.'

Wolven

Wij wonen in Zeist en mijn dochters spelen vaak in een speeltuin midden in het bos op de Utrechtse Heuvelrug. Los van dat ik mijn meiden veel plezier gun, moet ik wel aan het bericht van vorige week denken dat daar een wolf op een hondeneigenaar was afgekomen en de hond had gepakt.

Laat ik dit vooropstellen: als dierenarts zijn bijna alle dieren me even lief en ook de wolf vind ik een fantastisch dier. Wat ik in het wolven-dossier alleen moeilijk vind, is dat de

'We moeten leren samenleven met de wolf', maar in geen enkele publicatie van onze universiteit kan ik vinden hoe dat moet'

een 'laffe en brute moord op een wolf', die was doodgeschoten na een bijtincident in Wapse. Anti-wolfgroepen zouden het liefst zo snel mogelijk op jacht gaan en alle wolven uit Nederland jagen.

Beide posities zijn compleet onhoudbaar: er zullen wolven blijven (komen) in Nederland. Maar steeds is verteld dat de wolf een soort schuwe schim zou zijn, die je nooit zou zien en van wie we eigenlijk niets zouden merken. Dat is onzin. En het is gewoon

nuance in het debat volledig kwijt is. Dierenorganisaties doen aan-gifte van

Guido Camps

verschrikkelijk als je 's ochtends uit-elkaar-getrokken schapen in je wei terugvindt (je eigen huisdieren!) en de eerste reactie van sommigen is niet 'wat verschrikkelijk!', maar 'hoe weet je zo zeker dat het een wolf was? En trouwens, je hebt ook geen goed wolf-werend hek!'. Ander geval: terwijl iemand nog in het ziekenhuis behandeld werd aan een wolvenbeet (terwijl 'we daar echt niet bang voor hoeven te zijn', aldus platform Wolven in Nederland in 2018) ging de zorg niet uit naar het welzijn van ons medemens, maar maakten we ons druk of het juridisch wel allemaal klopte: de burgemeester werd verweten dat hij geen ontheffing had mogen geven voor het schieten van de wolf en de boer werd verweten dat hij de wolf had aangevallen.

Ik wil mijn dochters heerlijk laten spelen in het bos, ik wil ook ruimte geven aan de wolf in het bos. Steeds lees ik weer: 'We moeten leren samenleven met de wolf', maar in geen enkele publicatie van onze universiteit kan ik vinden hoe dat moet. Iedereen die lijkt te denken dat wolven mensen altijd uit de weg zullen gaan, is kennelijk vergeten hoe wij aan onze chihuahua's zijn gekomen. Ik verwacht een duidelijke visie van WUR op dit vraagstuk en liever gister dan vandaag.

Guido Camps (40) is dierenarts en onderzoeker bij Humane Voeding en OnePlanet. Hij houdt van bakken, bijen houden en bijzondere dieren.

Universiteit niet altijd de juiste keuze

‘IS DIT HET NOU?’

Tussen de 10 en 15 procent van de universitaire studenten zou beter tot hun recht komen in andere onderwijsvormen zoals het hbo, zegt minister Dijkgraaf. Hoe vergaat het deze studenten in Wageningen? En hoe kunnen ze sneller op de juiste plek terechtkomen? Tekst Luuk Zegers • Illustratie Valerie Geelen

Tekst Luuk Zegers

Als studieadviseur ziet Lieke de Kwant (Internationale Ontwikkelingsstudies) veel verschillende studenten. De groep waar de minister het over heeft – die qua onderwijsvorm niet op de juiste plek zit – bestaat ‘grof gezegd’ uit twee groepen, zegt ze. ‘De eerste groep gaat het studeren prima af maar beseft gaandeweg dat ze toch liever ‘een praktisch vak’ willen leren. Vaak switchen zij op gegeven moment naar een hbo-opleiding.’

Dan zijn er de worstelaars. Over die groep maakt ze zich meer zorgen. ‘Als studieadviseur zie ik soms studenten die nét hun bindend studieadvies – het bsa – halen, maar vervolgens misschien dertig van de zestig studiepunten per jaar halen. Dan

ploeter je nog met tweedejaarsvakken terwijl studenten die in hetzelfde jaar zijn begonnen soms al klaar zijn met hun master en aan het werk zijn. Dat doet iets met je mentale gezondheid.’

Uitputtingslag

Deze studenten leggen zichzelf vaak een torenhoge druk op, ziet De Kwant. ‘Worstelende studenten vinden dat ze

het niveau aan moeten kunnen. Alsof je mislukt bent als mens als je geen academische studie haalt.’ Hoe verder deze studenten komen in hun studie, hoe harder de stem wordt dat ze het dan ook moeten afmaken. ‘Ook als ze na drie jaar nog maar de helft van de studiepunten hebben gehaald. Zo’n worsteling kan je volledig uitputten.’

De Kwant wil deze studenten op het hart drukken dat er meerdere wegen zijn naar Rome. ‘Ik ken verhalen van WUR-studenten die naar het hbo zijn overgestapt en daar helemaal zijn opgebloeid door de meer praktische leerstijl. Als je nu worstelt: praat erover met vrienden, medestudenten of je studieadviseur. En nog een tip: schrijf je in voor Personal Motivation Assessment – een klein vakje waarbij je systematisch leert kijken naar hoe je leert en wat jouw centrale drijfveer is. Het kan helpen om uit te vinden wat wél past bij jou.’ Andere studieadviseurs herkennen het beeld dat De Kwant schetst. Petra den Besten was de afgelopen jaren ‘vliegende keep studieadviseur’ bij verschillende

‘Ik ken verhalen van WUR-studenten die naar het hbo zijn overgestapt en daar helemaal zijn opgebloeid door de meer praktische leerstijl’

'Worstelende studenten vinden dat ze het niveau aan moeten kunnen, alsof je mislukt bent als je geen academische studie doet.'

'We kregen les over een communicatiemodel en ik dacht alleen maar: wat heb je hier nou aan?'

opleidingen (momenteel zit ze bij Marine Sciences). 'Het lijkt alsof studiekezers in onze maatschappij voor het hoogst haalbare gaan: na het vwo ga je automatisch naar de uni.' Daardoor overwegen veel vwo-scholieren het hbo niet eens, denkt Den Besten. 'In plaats van dat ze denken: ik wil iets met biodiversiteit of natuur en dit is het hoogst

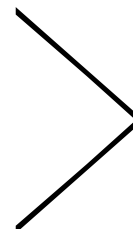
haalbare niveau, zouden ze moeten denken: ik wil iets met biodiversiteit en het liefst praktisch buiten aan de slag—welke studie en opleidingsvorm past daarbij?'

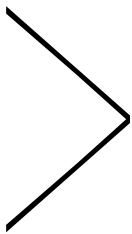
Studiekeuze

Daniëlle Vogels is vanuit WUR studiekeuzevoorlichter voor mentoren en decanen van middelbare scholen en ouders van studiekezers. Ze ziet dat demissionair minister Dijkgraaf zijn best doet om studiekezers beter te faciliteren. 'Eind-examenleerlingen krijgen een brief thuisgestuurd. Daarin staat nu ook dat het

vooral belangrijk is dat je als studiekezer kijkt naar waar je plezier en voldoening uithaalt, omdat dit de kans vergroot dat je de opleiding succesvol afrondt.'

Ook docenten en ouders kunnen bijdragen aan een betere keuze, zegt Vogels. 'Afgelopen januari hielden we vanuit de Pre-University samen met onder meer Van Hall Larenstein en Aeres een studiedag voor decanen van middelbare scholen. We bespraken dat je als vwo-decaan kunt zorgen dat studiekezers ook

hbo-studies overwegen. Dan hoor ik verhalen dat sommige decanen dat wel proberen, maar dat de mentor van zo'n leerling dan zegt dat je wel gek bent als je naar het hbo gaat. Dat maakt natuurlijk indruk op zo'n leerling.' Ook ouders van studiekeizers dragen bij aan die druk. 'Zij willen het beste voor hun kind en denken vaak dat dat de universiteit is', zegt Vogels. 'Wat ze misschien niet weten, is dat er ontzettend veel uitval

is. Landelijk stopt gemiddeld 30 procent van de studenten in het hoger onderwijs in het eerste jaar met hun opleiding. Van hen geeft 38 procent aan te stoppen omdat 'de manier van onderwijs' niet bij ze past.' In Wageningen is die uitval overigens een stuk lager dan landelijk: hier stopt 13 procent van de eerstejaars bachelorstudenten, al zijn er wel grote verschillen tussen de verschillende opleidingen.

Wisselstroom

Om te zorgen dat vwo-leerlingen ook hbo-opleidingen overwegen, helpt de overheid met de financiering van 'wisselstroomprojecten', zegt Vogels. 'Een van de

doelen daarvan is de uitval op universiteiten te verlagen.' In dat kader werkt WUR samen met Van Hall Larenstein, Aeres en de Christelijke Hogeschool Ede, vertelt Vogels. 'Bijvoorbeeld aan een set kaarten om leerlingen aan het denken te zetten over welke manier van studeren goed bij ze past. Zijn ze theoretisch of meer praktisch ingesteld?'

Daarmee is de druk om naar de universiteit te gaan niet ineens verdwenen, zegt Vogels. 'Maar vwo-leerlingen geven wel vaker aan het hbo te overwegen, ondanks dat sommigen nog steeds van hun omgeving horen dat dat 'dom' zou zijn. Gelukkig zeggen steeds meer mensen: kijk wat bij jou past.' ■

'Op het conservatorium zit ik helemaal op mijn plek'

Marion van Leusen (22) studeerde Internationale Ontwikkelingsstudies in Wageningen. In 2023 haalde ze haar bachelordiploma en begon ze aan een opleiding tot muziekdocent in Zwolle.

'Het vwo ging me goed af, dus ik ging naar de universiteit. Wageningen trok mij omdat je hier wetenschap inzet voor een betere wereld. Mijn studie vond ik daar – op papier – heel goed bij passen. Je werkt bijvoorbeeld aan een casus over hoe vissers in Mali een betere visvangst kunnen krijgen. Het leek me leuk om daar lekker praktisch mee aan de slag te gaan, maar het was voor mij te veel theorie leren en papers lezen in plaats van met ngo's om tafel zitten om concrete problemen direct op te lossen. Omdat ik met mijn studie begon in coronatijd met veel thuisonderwijs, vond ik het niet zo gek dat ik de studie niet gelijk geweldig vond. Pas toen we weer meer

naar de campus mochten, realiseerde ik me: dit is toch niet wat ik zoek. Ik wist alleen nog niet wat ik dan wél wilde doen. Ik ging me opnieuw oriënteren en toen kwam het conservatorium in beeld. In maart van mijn derde jaar in Wageningen kon ik auditie doen en in april zou ik horen of ik er terecht kon. Ondertussen werkte ik hard om mijn WUR-bachelor af te maken. Dat is gelukt, gelukkig. Op het conservatorium zit ik helemaal op mijn plek. Ik leer composities schrijven en ontwikkel me als muzikant. Je wordt ook al vroeg in de opleiding als stagiair voor de klas gegooid en dan moet je het maar uitzoeken. Dat past goed bij mij, want ik wil elke dag meer leren over mezelf, m'n grenzen verleggen en iets kunnen doen voor anderen.'

‘Het hbo was qua onderwijs wel even wennen’

Maud Ottenheim (23) studeerde in 2019-2020 Communicatie & Life Sciences in Wageningen. Nu doet ze hbo Social Work aan de Christelijke Hogeschool Ede; vanaf september begint ze aan een premaster Forensische Orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam.

‘Omdat al mijn vrienden naar de universiteit gingen, was het vanzelfsprekend dat ik dat ook ging doen: waarom heb je anders zes jaar vwo gedaan? Het hbo heb ik toen niet overwogen. Tijdens mijn eerste jaar merkte ik dat Communicatie & Life Sciences het toch niet voor me was. We kregen college over een communicatiemodel en dacht ik alleen maar: wat heb je hier nou aan? Ik wilde werken met mensen en ben overstapt naar hbo Social Work in Ede. Dat was qua onderwijsvorm wel

even wennen: het hbo is veel schoolser. De uni vond ik wat onderwijs betreft eigenlijk prettiger, maar ik koos voor het hbo vanwege de praktische ervaring die je opdoet, bijvoorbeeld tijdens twee verplichte stages. Momenteel loop ik stage bij de jeugdreclassering. Ik ben veel bezig met crimineel gedrag onder jongeren en hoe je dat het beste kunt behandelen. Ik doe

nu praktijkervaring op, maar ik vind de verdieping ook belangrijk, dus die zoek ik straks weer op de universiteit: in september begin ik aan mijn premaster Forensische Orthopedagogiek aan de UvA. Voor mij is die combinatie van praktijk en verdieping heel waardevol.’

‘Ik ben aanzienlijk gelukkiger waar ik nu ben’

Lotte Aalbers (21) studeerde Gezondheid en Maatschappij in Wageningen. In 2023 haalde ze haar bachelordiploma en begon ze aan een leer-werktraject Verpleegkunde in Utrecht.

‘Op de middelbare school deed ik twee jaar de havo-vwo-combinatie en kreeg toen van docenten het advies om ‘lekker havo’ te gaan doen. Dat motiveerde mij juist extra om naar het vwo te gaan en te laten zien dat ik dat kon. Toen ik mijn vwo-diploma had gehaald was het voor mij logisch om naar de universiteit te gaan. Ik ging in Wageningen studeren en genoot van de vrijheid die je hebt als student, maar m’n hart ging niet sneller

kloppen van de studie. Ik dacht: is dit het nou? En dan na mijn studie beleidsstukken schrijven, adviseur worden of het onderzoek in? Allemaal nuttige dingen, maar niet per se iets voor mij. Toen ik net in Wageningen was, heb ik een EHBO-diploma gehaald en ging ik werken in een vaccinatiestraat. Daar sprak ik met verpleegkundigen en artsen. Ik dacht: wauw, als je in de gezondheidszorg werkt, heb je een directe impact op het leven van de mensen die je helpt. Ik heb mijn bachelor afgemaakt en ben daarna begonnen aan een leer-werktra-

ject Verpleegkunde, waarbij ik drie dagen per week in het UMC Utrecht werk en één dag onderwijs volg aan de hogeschool. Zo doe ik een studie waar vier jaar voltijd voor staat in drie jaar tijd. De werkdruk is hoog, maar ik vind het een mooie uitdaging. Voordat ik deze stap maakte, heb ik lang getwijfeld. Mensen vinden het vreemd dat ik na een wo-bachelor nog een hbo-bachelor doe, omdat het ‘onder mijn niveau’ zou zijn. Eigenlijk is dat gek, want ik ben aanzienlijk gelukkiger waar ik nu ben. Dit is wat ik echt wil doen.’

TRIP ADVISOR

Marien onderzoeker en verwoed amateurfotograaf Hans Verdaat combineert zijn werk voor WUR met dat van reisleader bij Oceanwide Expeditions. Hij is net terug van een trip naar het zuidpoolgebied. De foto toont een kolonie koningspinguïns op South Georgia, een eiland tussen Zuid-Amerika en Antarctica. Tijdens de trips vindt aan boord citizen science plaats door data te verzamelen. Ook worden dood aangetroffen vogels en zoogdieren gemeld voor het onderzoek naar de effecten van vogelgriep. ^{RK}

Foto Hans Verdaat

GERAAKT DOOR HET BOS

De spirituele waarde van bossen verdient meer aandacht, vindt Cathrien de Pater. Beheerders doen er goed aan daar rekening mee te houden.

Cathrien de Pater werd afgelopen maand net voor haar 71-ste doctor. De oudste vrouwelijke promovendus ooit van WUR. Een bijzonderheid dus. Minstens zo opmerkelijk - in Wageningen tenminste - is haar onderwerp van studie: de spiritualiteit van bossen. De Pater onderzocht of en in welke mate het bosbeheer rekening houdt met de spirituele waarden van bossen.

De Pater is een wetenschappelijke laatbloeier. Ze studeerde in 1979 als tropisch bosbouwkundige af in Wageningen en maakte carrière als ontwikkelingswerker op het gebied van bosprojecten. Aanvankelijk voor de voedsel- en landbouworganisatie van de VN FAO en sinds 1987 als bosadviseur voor de ministeries van Ontwikkelingssamenwerking en LNV. Begin deze eeuw zocht ze, als bijna 50-jarige, toch weer de collegebanken op voor een studie Interreligieuze Spiritualiteit. Die studie kreeg, na haar vervroegde pensionering tien jaar geleden, een vervolg met een promotietraject bij Bos- en Natuurbeleid in Wageningen.

Waar komt die interesse in spiritualiteit vandaan?

‘Voor de FAO en de Nederlandse overheid heb ik lang bosbouwprojecten uitgevoerd. Ik heb in diverse tropische landen met verschillende religies gewoond. Vooral in Pakistan, een islamitisch land, zag ik hoe belangrijk religie is in het dagelijkse leven, hoeveel gedrag religieus is bepaald. Ik kreeg boeken in handen over de culturele waarde van bossen en wat mensen met bossen doen. Daar wilde ik meer over weten. In 2000, ik werkte toen voor het landbouwministerie, ben ik parttime gaan werken en in de avonden religiewetenschappen gaan

Tekst Roelof Kleis

studeren in Nijmegen. Mijn focus lag op de relatie tussen religie en natuur. Voor mijn scriptie heb ik Nederlandse bosbouwers geïnterviewd over hun diepere drijfveren.’

Jij definieert in jouw proefschrift spiritualiteit als een ongrijpbaar fenomeen dat alleen door ervaring is te bevatten. Is dat een definitie?

‘Spiritualiteit is niet te definiëren. De definitie duidt aan waar ik het ongeveer over heb. Voor mij is spiritualiteit datgene dat je enorm raakt, dat je inspireert en richting geeft om te handelen. Het is het vlammetje dat je aanzet om iets te beginnen en daarmee door te gaan.’

Zo bezien is iedereen spiritueel?

‘Ja, als mensen dat bij zichzelf herkennen. Maar je mag ook zeggen dat je niet spiritueel bent hoor. Het is een woordenkwestie. Eigenlijk is het een vreselijk woord, want het heeft iets zweverigs. Terwijl het ook heel aards kan zijn. Je kunt de essentie, het ultieme veraf zoeken in God, de hemel of het universum. Maar je kunt het ook dichtbij zoeken, in de aarde, de stenen, alle levende wezens of de natuur. Voor mij is spiritualiteit meer een beweging, een leerweg. Door te oefenen kun je spiritualiteit verdiepen.’ Steeds meer mensen gebruiken volgens De Pater de natuur voor die leerweg. ‘Dat zijn tenminste de ervaringen en incidentele observaties van bosbeheerders. Er is geen keihard bewijs voor die toename. Mensen leggen steencirkels of rituele voorwerpen op plekken waarvan zij vinden dat het kracht geeft. Meditatiegroepen gaan vaak het bos in. Er vindt natuurcoaching en *healing* plaats. Het zogeheten bosbaden neemt op het ogenblik

sterk toe. Mensen lopen daarbij onder begeleiding in groepen heel langzaam, in stilte en een beetje meditatief door het bos om te onthaasten en ontstressen.' Het scala aan op spiritualiteit gerichte activiteiten is groot en divers. En in principe is elk bos geschikt. Er bestaat volgens De Pater geen typische spiritueel bos. 'Het hangt heel erg van de mensen af. Voor de een moet een bos biodivers zijn, veel inheemse soorten herbergen en rijk gestructureerd zijn. Voor de ander heeft bos met alleen maar (uitheemse) douglassen ook betekenis. Het gaat om de sfeer in het bos die spiritualiteit oproept. Rust is daarbij wel belangrijk. Dat is het trefwoord dat het meeste voorkomt in de interviews met bosbeheerders. Rust is voor alle soorten activiteiten essentieel.'

Wordt rust juist niet steeds schaarser in Nederlands bos?

'Dat klopt. Spiritualiteit kan botsen met andere vormen van bosgebruik. Daar hebben bosbeheerders steeds meer mee te maken. Ze komen ook steeds vaker afval tegen van spiritueel bosgebruik: bloemen bijvoorbeeld - vaak met vergif geteeld - die er niet thuishoren, resten van vuurtjes of kaarsen. Wichelroedelopers die dwars door rustgebieden lopen om leylijnen te volgen. Het staat natuurlijk in geen verhouding tot overlast door

'SPIRITUALITEIT MAG MEER UIT HET VERBORGENE KOMEN'

bijvoorbeeld drugsafval, maar beheerders hebben er in toenemende mate mee van doen.'

De Pater onderzocht spiritualiteit in bosbeheerplannen door methoden toe te passen uit de religiewetenschappen. Ze formuleerde tien dimensies (aspecten) van spiritualiteit en keek of en hoe die aanwezig zijn in de plannen. Daarnaast werden beheerders van terreinen, natuurbegraafplaatsen en eigenaren van privélandgoederen ondervraagd over de dagelijkse praktijk. 'De nadruk in de plannen ligt vooral op de esthetische ervaringen en het toerisme', concludeert De Pater.

Moet spiritualiteit meer aan bod komen bij het beheer van bossen?

'Dat zou fijn zijn. Spiritualiteit mag meer uit het verborgene komen. Maar ik ga beheerders niet zeggen wat ze moeten doen. Zij hebben zelf het beste gevoel met een stuk bos. Ik denk wel dat meer ruimte en stilte voor spiritualiteit mensen kan helpen. Het is ook goed als beheerders meer kennis hebben van spiritualiteit en dat ze dit aspect van bossen onderkennen. Dat kan ook helpen bij het omgaan met conflicten over bosbeheer.' ■

'Spiritualiteit kan botsen met andere vormen van bosgebruik, daar hebben bosbeheerders steeds meer mee te maken.' ♦ Foto Resource

DE CORPORATE UNIVERSITY

WUR is een extreem voorbeeld van de corporate university, betoogt universitair hoofddocent **Jeroen Candel** in dit ingezonden stuk. Dat moet anders en woorden helpen daarbij. Taalgebruik is het startpunt voor verandering en een nieuwe visie op onze universiteit.

Corporate communication', 'klantbeleving', 'business unit', 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', 'waardecreatie', 'KPI's key performance indicators'. Het zijn zomaar wat termen die ik op een gemiddelde werkdag in mijn mailbox en op intranet tegenkom. 'Our language is the reflection of ourselves, a language is an exact reflection of the character and growth of its speakers', zo sprak de Mexicaans-Amerikaanse burgerrechtenactivist César Chávez ooit. Zijn redenering volgend heeft onze universiteit zich ontwikkeld tot een krachtig voorbeeld van de 'corporate university'. De overdaad aan termen en kreten uit het bedrijfsleven zijn het bewijs. WUR is daarin niet uniek. Het New Public Management (NPM)-gedachtegoed dat uit het neoliberale denken voortkomt, is in vrijwel de gehele (semi-) publieke sector uitgegroeid tot dominant denkkader. NPM-denkers betogen sinds de jaren '80 dat 'logge en trage' overheidsorganisaties een voorbeeld moeten nemen aan het bedrijfsleven. Vooral door afrekenbare doelen, efficiëntie, klanttevredenheid, marktwerking en *monitoring and control* centraal te

stellen. In de academische wereld leidde dat tot de opkomst van de corporate university; een model waarin bestuurders en managers universiteiten runnen met de nadruk op efficiëntie, marktorientatie en winstgevendheid. Vaak ten koste van traditionele academische waarden zoals academische vrijheid, medezeggenschap en liberale educatie. In het management van de corporate university ligt de focus op het werven van inkomsten, kostenbesparingen en het bedienen van de 'vraag vanuit de markt' en de industriële belangen.

Ingenieursmentaliteit

Hoewel WUR dus geen uitzondering is, is onze universiteit wel een extreem voorbeeld in vergelijking met de meeste andere Nederlandse universiteiten. Het bedrijfsmatige denken sloot goed aan bij het toch al sterk toegepaste karakter van veel van de wetenschappelijke disciplines die WUR huisvest. Ook de vraag vanuit de markt bepaalde het werk. Het

is daarom geen verrassing dat onze campus steeds meer tot een bedrijventerrein is uitgegroeid. Ook de 'ingenieursmentaliteit' leende zich goed voor een meer bedrijfsmatige aansturing. Daarin was het zoeken naar effectieve, doorgaans technologische oplossingen voor prangende maatschappelijke vraagstukken een belangrijk onderdeel van de collectieve ziel. Academisch debat en kritische reflectie werden door managers en voorlichters regelmatig als een maar lastig noodzakelijk kwaad gezien bij het formuleren van eenduidige en breed gedragen oplossingsrichtingen. Laat staan dat er nog plaats was voor het publiekelijk bekritisieren van de eigen organisatie. 'Politiek en samenleving verwachten wel antwoorden van WUR', zo kreeg ik meer dan eens te horen als ik weer eens fundamentele kritiek op het landbouw- en voedselsysteem in

**'LATEN WE OPHOUDEN
BEDRIJFJE TE SPELEN EN DE
ACADEMIE HERUITVINDEN'**

'Het is geen verrassing dat onze campus steeds meer tot een bedrijventerrein is uitgegroeid.' ♦ Foto Resource

de media had gedeeld. En dat terwijl de waarde van wetenschap juist in de kracht van onderling debat, kritische reflectie en zelfs normatieve theorie schuilt (heeft iemand Spinoza ooit om eenduidige oplossingen gevraagd?). En dat geldt zeker bij de sociale en humane wetenschappen.

Hardnekkig

Begrijp me niet verkeerd: vrijwel iedere collega die ik ken, stelt het welvaren van WUR en het bijdragen aan een betere wereld voorop. Dat maakt onze universiteit ook tot zo'n fijne en unieke werkplek. Toch zijn de denkkaders en de taal die we daarbij hanteren niet onschuldig. Zij zijn geïnstitutionaliseerd in de praktijken, procedures en systemen die ons dagelijkse werk vormgeven. Denk aan de nadruk op individueel excelleren (de KPI's in de tenure track) en de werkdruk die daarbij komt kijken. De wildgroei aan monitoring- en controlesystemen die onze professionele ruimte steeds verder inperken (Osiris!), de (te) sterke nadruk op economische waardecreatie en het alomtegenwoordige

marktdenken, waarin groepen 'diensten afnemen' binnen de eigen organisatie (wat leidt tot het rondpompen van enorme geldstromen binnen WUR) en met elkaar moeten concurreren om vakken te mogen aanbieden binnen onze onderwijsprogramma's. Het zijn stuk voor stuk processen en ontwikkelingen die de oorspronkelijke bestaansredenen en de publieke rol van de Academie aantasten.

Terwijl het neoliberalisme steeds vaker economisch en moreel failliet wordt verklaard, en er ook binnen de Nederlandse wetenschap bewegingen als WOinActie al jaren pleiten voor een koerswijziging, blijkt de corporate cultuur binnen WUR uitermate hardnekkig. Het wordt tijd dat we die cultuur niet langer als vanzelfsprekend zien en vaker het debat met elkaar voeren over welke waarden we als academische gemeenschap belangrijk vinden en hoe die weer centraal te stellen. Laten we daarmee beginnen door ons taalgebruik eens kritisch tegen het licht te houden. Probeer eens 'collega' in

plaats van 'klant', 'waardevol onderzoek en onderwijs' in plaats van 'valorisatie', en 'wetenschapscommunicatie' in plaats van 'corporate communication'. Laten we ophouden bedrijfje te spelen en de Academie heruitvinden. Of moet ik zeggen: Let's recalibrate our corporate identity and organise a strategic repositioning? ■

Jeroen Candell (34) is universitair hoofddocent bij de leerstoelgroep Bestuurskunde en Beleid. Met onderwijs en onderzoek zoekt hij naar antwoorden op de vraag overheden voedselsystemen kunnen sturen naar duurzamere, gezondere en rechtvaardigere resultaten.

Biologisch versus conventioneel

Kloof wordt kleiner

De eeuwige discussie over gangbare versus biologische landbouw komt in rustiger vaarwater terecht. Althans, dat ervaren onderzoekers Wijnand Sukkel en Gerard Migchels. Zelf kijken ze ‘radicaal genuanceerd’ naar die oegenschijnlijke tweedeling tussen de stromingen.

Tekst Tanja Speek

Migchels (melkveehouderij) en Sukkel (akkerbouw) schreven onlangs samen aan een rapport over de perspectieven van biologische landbouw in Nederland. Het maakte de gebruikelijke reacties los: kritisch vanuit gangbaar, lovend vanuit biologisch. Toch zien de onderzoekers dat de polarisatie afneemt en dat de stromingen naar elkaar toegroeien.

Waar ging het rapport over?

Migchels: ‘Over de perspectieven van biologische landbouw in Nederland: wat de effecten zijn van vergroting van het areaal biologische akkerbouw en melkveehouderij op klimaat, natuur en dierenwelzijn. Per hectare gezien zijn veel emissies – zoals CO₂ en ammoniak – lager bij biologische landbouw. Maar per kilogram product is de uitstoot van veel stoffen juist lager bij gangbare landbouw, omdat die tak gemiddeld meer produceert per hectare. De vraag was om te kijken of ophoging van het aandeel biologische landbouw in Nederland tot vijftien procent helpt de doelen voor uitstootvermindering van CO₂ en ammoniak te halen. De totale uitstoot zou dan inderdaad dalen.’

Wat waren de reacties op het rapport?

Migchels: ‘Vanuit de gangbare landbouw kregen we een woo-verzoek aan onze broek (wet open overheid, red.): alle mail met het ministerie werd openbaar. Aan

de andere kant publiceerden biologische partijen over het rapport zonder de nuances te vermelden over de emissies per kilogram product. Verder kreeg ik vragen over de zelfvoorzienendheid van Europa – niet de vraag van het rapport, maar wel een terecht punt. De overstap naar meer biologisch zou betekenen dat we bijna een miljard liter melk minder produceren. Bij gelijkblijvend zuivelgebruik is dat een probleem.’

Sukkel: ‘Maar een deel van dat productiviteitsverschil komt van geïmporteerd krachtvoer. Dat moet wel in het sommetje worden meegenomen.’

De discussie over gangbaar versus biologisch gaat al ver terug, ook bij WUR?

Migchels: ‘Voorheen was je óf voor Aalt Dijkhuizen óf voor Jan Douwe van der Ploeg. Ik heb zelf altijd geweigerd te kiezen. Beide mannen hadden gelijk vanuit hun eigen visie. Dijkhuizen met een pleidooi voor efficiëntie en Van der Ploeg over marktwerking.’

Sukkel: ‘En bij beiden zag ik *cherry picking*. Ik zag bijvoorbeeld Aalt op X een bericht plaatsen over de koolstofvoetafdruk van kippenhouderijsystemen. Die was het laagst bij de meest intensieve systemen. Maar het verschil was klein en hij noemde niets over de andere factoren zoals dierenwelzijn. Daarnaast heeft Jan Douwe er een handje van alleen op de sociale en maatschappelijk delen te focussen en niets te zeggen over opbrengst, efficiëntie en kosten.’

‘Voorheen was je óf voor Aalt Dijkhuizen óf voor Jan Douwe van der Ploeg’

Toch zien jullie de sectoren naar elkaar toegroeien.

Sukkel: 'De winst van biologische landbouw, is vooral het systeemdenken. Het twintigste-eeuwse denken was controle op ziekten, plagen en onkruiden door te ploegen en door gebruik van middelen, naast kunstmest. Biologische landbouw denkt meer vanuit co-existentie, zoals nuttig bodemleven en nuttige insecten. Het oude paradigma is in de conventionele landbouw langzaam verschoven.'

Migchels: 'Ook het idee dat ecologie en techniek niet samengaan, is allang weerlegd door moderne biologische bedrijven. Veel technieken uit de precisielandbouw zijn juist ontwikkeld binnen de biologische tak.'

Sukkel: 'Zonder synthetische middelen bestrijden lukt wel, maar mankracht is te duur. Zo ontstonden technische oplossingen met GPS-techniek. Bij biologische akkerbouw komt de lagere opbrengst vooral door verlies door ziekten en plagen. Er is lange tijd te weinig aandacht geweest voor resistentieveredeling: er werd vooral geïnvesteerd in gangbare landbouw, waar vanwege de beschikking over gewasbeschermingsmiddelen invloedslopende noodzaak was voor resistentieveredeling.'

Waar blijven de verschillen bestaan?

Migchels: 'Ik zie vooral dat er grote variatie zit tussen bedrijven binnen dezelfde koers. Ik ken een bedrijf dat maar zesduizend liter melk per hectare produceert en een bedrijf dat op vijftienduizend liter zit, beiden biologisch. De eerste is meer klassiek biologisch, de plaatjes die je op de melkpakken ziet: enorm extensief. Die tweede is een heel ander bedrijf, met bijvoorbeeld een eigen grasdrogerij als innovatie. Daardoor nemen de koeien het eiwit uit het gras beter op en is de productie hoger.'

Waar liggen de beste kansen met het oog op de toekomst?

Sukkel: 'Bij beide valt er nog veel te winnen qua duurzaamheid.'

Migchels: 'Wat voor mij een grote eyeopener was: ik dacht altijd dat koeien op een biologisch bedrijf ouder worden dan op gangbare bedrijven, maar dat is niet zo. De spreiding is vooral groter. De dieren leven vaak langer, maar doordat een biologische boer beperkter antibiotica gebruikt, sterft er ook meer vee op jonge leeftijd. Om dat te verbeteren, heb je veel vakmanschap nodig. Maar het kan zeker wel.'

Hoe leeft de polarisatie in de landbouw zelf?

Sukkel: 'Ondanks blijvende extremen, ervaar ik tegenwoordig veel minder polarisatie rondom biologische versus gangbare landbouw. Voorheen zagen de conven-

tionele boeren de biologische boeren als de ander, als een bedreiging. Een samenwerking was er niet. Tegenwoordig werken biologische en conventionele burens gewoon goed samen en gebruiken bijvoorbeeld elkaars machines. Ik zie meer onderling respect. Boeren willen vaker ook best overstappen naar biologisch, als ze maar goed betaald krijgen.'

Migchels: 'En boeren zijn er vaak nog niet van overtuigd dat er genoeg consumentenvraag naar biologische producten zal komen.'

Sukkel: 'De twee stromingen hebben elkaar nodig. Beleid lijkt soms op zoek naar één type bedrijf dat overal past. Maar wat past, verschilt per locatie en per type boer. Zoals we biodiversiteit willen in de natuur, zo moeten we ook diversiteit in boerenbedrijven zien als iets waardevols.' ■

Gerard Migchels (links) en Wijnand Sukkel: 'Voorheen zagen de conventionele boeren de biologische boeren als een bedreiging. Een samenwerking was er niet. Tegenwoordig werken biologische en conventionele burens gewoon goed samen. We zien meer onderling respect.' ♦ Foto Guy Ackermans

Onderzoeker zoekt proefpersoon

Eind april startte een langlopend voedingsonderzoek waaraan 114 proefpersonen meedoen. Tegelijkertijd lopen er nog minstens vijftien andere WUR-onderzoeken die proefpersonen nodig hebben. Waar komen de mensen vandaan die zich voor een bescheiden vrijwilligersvergoeding inspannen voor de wetenschap?

Tekst Dominique Vrouwenfelder

Promovendus Roos van 't Spijker (Human Nutrition & Health – HNH) coördineert het EXPLAIN-onderzoek waarin ruim honderd proefpersonen – in de leeftijd 45 tot en met 75 jaar en met een BMI tussen 23 en 40 – twee keer acht weken lang enkel voedsel eten dat door de onderzoekers wordt verstrekt. Ze hoopt met de uitkomsten de gezondheidseffecten van plantaardige vleesvervangers te vergelijken met die van vlees. 'Het aantal deelnemers dat we zoeken is hoog en we vragen veel van ze', zegt Van 't Spijker.* 'Bovendien zoeken we naar een specifieke groep mensen die voldoet aan alle criteria. Ik denk dat we vier keer zoveel mensen hebben gezien op voorlichtingsbijeenkomsten en screeningsessies dan er uiteindelijk meedoen. Een groot deel haakt af of blijkt toch ongeschikt.' Een van de wervingsmethoden die Wageningse promovendi tot hun beschikking hebben, is de proefpersonendatabank. Deze in 2018 gedigitaliseerde databank heeft als doel om de proefpersonenwerving binnen WUR te bundelen. 'Jaarlijks hebben we bij WUR ongeveer

650 tot 800 proefpersonen nodig', vertelt Maartje van den Belt van Wageningen Food en Biobased Research (WFBR). Samen met collega Anne van de Wiel (HNH) beheert zij de proefpersonendatabank. Van de Wiel: 'Omdat we jaar na jaar zoveel proefpersonen nodig hebben, is het handig dat we veel mensen tegelijk kunnen aanschrijven. De afdelingen Humane Voeding en Gezondheid en Food Health and Consumer Research maken veel gebruik van de databank, maar incidenteel ook andere vakgroepen.' De databank bevat nu gegevens van bijna 4.000 mensen. 'Dat klinkt als heel veel, maar dat zijn volwassenen in de leeftijd 18 tot 100 jaar, wonend tussen grofweg Den Bosch en Zwolle', aldus Van de Wiel. 'Een deel van de gegevens is achterhaald. Denk aan mensen die zijn verhuisd en dat niet aan ons doorgeven, of studenten van wie het emailadres is verlopen omdat ze zijn afgestudeerd. Daarnaast kan niet iedereen aan elk onderzoek meedoen, want elk onderzoek heeft specifieke criteria.'

Stress

Vooral deelnemers in de leeftijdscategorie van 40 tot 60 jaar zijn lastig bereid te vinden voor onderzoek, zeggen Van den Belt en Van de Wiel. Dat merkte ook Van 't Spijker: 'We gebruikten voor de werving naast de interne proefpersonendatabank ook een extern platform voor

proefpersonenwerving, advertenties in lokale kranten en digitale kanalen waarvan we verwachtten dat onze doelgroep ze gebruikt.' Na drie maanden intensief werven, voorlichten en screenen had Van 't Spijker ongeveer vijftig geschikte deelnemers, van wie er 31 onlangs met het onderzoek zijn gestart. 'De overige vrijwilligers zitten op de reservebank om mee te doen in de tweede groep van mijn onderzoek, maar we moeten – tegelijkertijd met het uitvoeren van het onderzoek van de eerste groep – nog zeker zestig deelnemers vinden voor de groep die in september zal starten', zegt Van 't Spijker. 'Tegen de tijd dat de tweede groep het hele onderzoek heeft doorlopen is het maart 2025 en is de eerste tweeenhalf jaar van mijn vier jaar durende promotietraject voorbij. Dan moet ik nog mijn onderzoeksresultaten analyseren, opschrijven en publiceren.' Van 't Spijker heeft geen slapeloze nachten van deze planning. 'Ik richt me nu op het praktische werk. Het lijkt me heel leuk om straks de data te analyseren die

Deelnemer aan het voedingsonderzoek EXPLAIN pakt het speciaal voor haar klaargelegde eten voor de komende dagen. • Foto Guy Ackermans

ik zelf heb geregeld. Bovendien zijn grote interventieonderzoeken als deze gebruikelijk in de onderzoeksgroep waarin ik werk. Ik ken meerdere promovendi die een vergelijkbare tijdlijn hadden en die hun project op tijd afronden.’ Voor de volgende groep hoopt Van ’t Spijker nogmaals te kunnen putten uit de databank. ‘Die deelnemers zijn bekend met voedingsonderzoek en weten waarvoor ze zich aanmelden. Ik denk dat WUR mede door de databank zo goed is in het doen van voedingsonderzoek. Dat succes is ook meteen een nadeel, want mensen hebben veel onderzoeken om uit te kiezen.’

Vaker meedoen

Dat er veel voedingsonderzoek is om uit te kiezen, weet ook ervaringsdeskundige Yvette Telleman. Ze werkt nu bijna tien jaar bij WUR (WFBR) en het aantal onderzoeken waaraan ze deelnam, is niet meer

op twee handen te tellen. ‘Ik deed vaak mee aan korte smaakonderzoeken van een uurtje, maar ik heb ook meegedaan aan langlopende onderzoeken van een halfjaar of langer. Ik ben zelf ook onderzoeker, dus ik weet hoe waardevol proefpersonen zijn.’ ‘Als het voelt als een belemmering voor mijn privéleven, sla ik de uitnodiging af’, vertelt Telleman. ‘Bloedprikken vind ik nog wel oké, maar ik laat verder geen wonden maken in een gezond lichaam. Ik doe ook geen MRI-scans, die zijn erg tijdrovend en vaak onder werktijd.’ Soms komt ze tijdens zo’n onderzoek mensen tegen die ze bij eerdere onderzoeken heeft gezien en die ook vaker terugkomen. Dat herkennen Van den Belt en Van de Wiel. ‘In bijna elk onder-

zoek zien we een of meerdere proefpersonen terug die al eens eerder hebben meegedaan.’

Ondanks het enthousiasme van deelnemers als Telleman, komt het voor dat onderzoekers niet op tijd voldoende proefpersonen kunnen werven. ‘De onderzoeker moet dan bij de medisch-ethische toetsingscommissie doorgeven dat hij de aantallen niet haalt’, licht Van de Wiel toe. ‘Op dat moment zijn er twee noodmaatregelen te nemen: criteria of deelnemersaantallen aanpassen.’ Dat gebeurt in ongeveer 20 procent van de gevallen.

In het allerslechtste scenario moet een onderzoeker besluiten dat het onderzoek niet door kan gaan. Van de Wiel: ‘Het moet namelijk nog wel ethisch te verantwoorden zijn jegens de mensen die wel meedoen. Een onderzoek waarvan je vooraf weet dat de bewijskracht onvoldoende is, is nutteloos, maar voor jonge onderzoekers is dat rampzalig.’ ■

**De vergoeding voor deelnemers aan dit onderzoek bedraagt duizend euro plus reiskostenvergoeding tot maximaal 7,50 euro per bezoek.*

‘Er komen vier keer zoveel mensen bij voorlichtingen en screeningsessies dan er uiteindelijk meedoen’

DARE project eindigt

‘Er speelt veel onder de oppervlakte’

Het DARE-project, een driejarig project gericht op het minimaliseren en aanpakken van discriminatie bij WUR, eindigt. *Resource* sprak met drie sleutelfiguren over het onderwerp en het project. ‘Het zelfbeeld van WUR is dat we kleurenblind zijn en het goed doen, maar er is veel aan de hand onder de oppervlakte.’ Tekst Steven Sniijders

Waar staat WUR na drie jaar DARE?

Schoone: ‘Het aantal meldingen van discriminatie neemt toe; van vier meldingen in 2022 naar twaalf meldingen in 2023. Veel meldingen komen van Aziatische mensen. De twee meest voorkomende vormen van discriminatie bij WUR zijn racisme en seksisme. Volgens mij heeft WUR een blinde vlek voor gebrek aan inclusie, wat ertoe kan leiden dat mensen worden uitgesloten. Er is een zelfbeeld dat we kleurenblind zijn en het goed doen, maar er is veel aan de hand onder

de oppervlakte. Ik merk dat het gesprek over dit onderwerp in Wageningen anders is dan op andere plekken. De polarisatie tussen de conservatieve en progressieve stem is elders minder zichtbaar. Wageningen heeft veel exacte wetenschappen en minder geesteswetenschappen, wat een minder politiek geëngageerd en zich uitsprekend publiek trekt. De polarisatie in Wageningen is latent.’

Gabriel Garcia Teruel: ‘Het onderwerp racisme is veel zichtbaarder geworden. We hebben nu bijvoorbeeld de ‘find your way’-infographics over sociale veiligheid en hoe je racisme kunt melden overal

in de universiteitsgebouwen hangen. Ik denk dat er een groeiend bewustzijn is binnen de WUR-gemeenschap, ook bij de raad van bestuur, over discriminatie. We zijn ons beter bewust van wat er gebeurt en wat we moeten doen. Racisme is systemisch, geïnstitutionaliseerd. WUR bouwt voort op haar verleden. We zijn vaak niet met opzet racistisch, maar hebben een racistische traditie. Je zou kun-

Jacqueline Schoone
ombudspersoon bij WUR

Joyce van der Velde
Programmamanager Sociale Veiligheid en een van de projectcoördinatoren van DARE

Fernando Gabriel Garcia Teruel
Masterstudent Biosystems Engineering uit Mexico en lid van DARE

Het #BLM-protest in Wageningen op 14 juni 2020. ♦ Foto Sven Menschel

nen stellen dat we allemaal tot op zekere hoogte racistisch zijn. Sommigen meer dan anderen, het zit verweven in onze manier van denken, door hoe we zijn opgegroeid, of door onze opleiding. We moeten samenwerken om minder racistisch te zijn door elkaar te laten weten als we het zien, horen of meemaken.'

Wat racisme nou precies inhoudt is nogal eens onderwerp van discussie.

Schoone: 'Inderdaad, wat precies racisme is, is een ingewikkelde vraag. Niet alles wat als racisme wordt ervaren is dat ook per se, maar het omgekeerde geldt ook. Als iemand zegt 'het was maar een grapje, ik bedoelde het niet zo', wil dat nog niet zeggen dat het daarmee niet racistisch kan zijn.'

Van der Velde: 'Als ik iets als seksistisch beschouw, reageren mensen veelal rustig

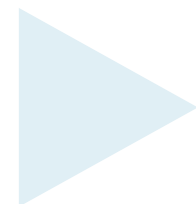
en denken 'ja, dat was misschien wel een beetje seksistisch'. Als ik echter iets als racistisch beschouw, vatten mensen dat vaak persoonlijk op. Ze voelen zich aangesproken en reageren feller: 'Ik ben géén racist!' Ik heb ook niet gezegd dat ze dat zijn, maar racisme komt nu eenmaal voor. Het woord discriminatie leidt niet tot soortgelijke reacties. Hoewel het DARE-project startte naar aanleiding van de protesten tegen racisme, is het uitgebreid om alle vormen van discriminatie, diversiteit en inclusie te omvatten.'

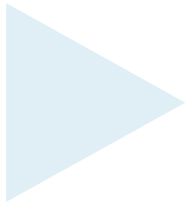
Hoe ziet discriminatie en uitsluiting binnen WUR eruit?

Van der Velde: 'Soms is niet alle informatie in het Engels beschikbaar, waardoor internationale studenten en medewerkers worden buitengesloten. Of studenten of medewerkers beginnen in het Nederlands te praten, waardoor de niet-Nederlanders buitengesloten wor-

'Discriminatie kan ook zijn: gebrek aan gelijke kansen'

'Als ik iets als racistisch beschouw, vatten mensen dat vaak persoonlijk op'

‘Er is een zelfbeeld dat we het goed doen’

den. Mensen worden uitgescholden of bekeken. Soms worden ze buitengesloten van vergaderingen of mogen ze gebouwen niet in waar ze wel moeten zijn.’

Schoone: ‘Sommige promovendi uit niet-westerse landen voelen zich als tweederangs burger behandeld, niet gelijk aan de rest. Dit zijn tekenen van structureel racisme. Bovendien vond in april een geweldsincident plaats waarvan een Chinese student slachtoffer was en ik weet dat er meer gevallen van intimidatie zijn op de campus en rondom de studentencolleges. Soms versperren - waarschijnlijk Wageningse - jongeren Chinese studenten de toegang tot hun flat en worden deze studenten

uitgelachen en beledigd. Ook al is dit niet het gedrag van WUR-studenten of medewerkers, het draagt wel bij aan het gevoel als tweederangs burger behandeld te worden bij WUR. Soms is discriminatie veel subtieler, bijvoorbeeld als een collega met een hoofddoek als minder competent wordt gezien. Het kan ook verpakt worden als compliment. Bijvoorbeeld: ‘Dat is echt goed voor iemand van jouw leeftijd.’

Gabriel Garcia Teruel: ‘Discriminatie kan ook zijn: gebrek aan gelijke kansen. Bijvoorbeeld de administratieve hindernissen die studenten van buiten de EU uitsloten van studentassistentenschappen. Dat is nu door de universiteit aangepast. We proberen ook geïnstitutionaliseerde discriminatie aan te pakken binnen de PhD-Council, waar alleen promovendi met een standaard arbeidscontract lid van de raad kunnen worden. Zogeheten sandwich-promovendi mogen wel stemmen, maar geen vertegenwoordiger zijn. Veel sandwich-PhD’ers zijn afkomstig uit landen buiten Europa, waardoor bepaalde groepen en zienswijzen worden uitgesloten.’

Hoe moet WUR verder nu dit project ten einde is gekomen?

Gabriel Garcia Teruel: ‘We zijn er nog lang niet. Dit onderwerp vraagt blijvende aandacht. Ik denk dat het belangrijk is om het probleem helder en op een open manier aan te kaarten, bijvoorbeeld in het nieuwe Strategisch Plan 2025-2030. Ik zou daarin graag expliciet gemaakt willen zien wat de inzet van WUR is op het

De start van DARE

In 2020 werd George Floyd in de Verenigde Staten gedood door een politieagent. Dat was het begin van een golf aan *Black Lives Matter*-protesten over de hele wereld, ook in Nederland. De *Anti-Racist Association of Wageningen* startte een petitie met de roep om een onderzoek naar institutioneel racisme binnen WUR. De petitie werd in 2020 aan WUR aangeboden. Dat was tevens het startsein voor een serie dialogen en het driejarig DARE-project. Het belangrijkste doel was racisme en discriminatie binnen WUR aan te pakken en terug te dringen. DARE staat voor Decolonization, Anti-Racism, Anti-Discrimination, Equity and Equal Chances. Het driejarige project werd in april 2024 afgerond.

gebied van antiracisme, dekolonisatie, gelijkheid en diversiteit.’

Van der Velde: ‘Het project eindigt, het werk niet. En dat geldt niet alleen voor het Diversity & Inclusion-team, maar voor ons allemaal. We hopen dat meer mensen bereid zijn vragen te stellen en actief te zoeken naar verschillende perspectieven. Dat is misschien ongemakkelijk, maar wel hoe we als organisatie groeien en leren.’ ■

‘Racisme kan moeilijk te bewijzen zijn’

Discriminatie en racisme zijn termen met een verwante betekenis. Hoe definieert DARE deze begrippen? Joyce van der Velde, programmamanager Sociale Veiligheid en een van de DARE-projectcoördinatoren: ‘Het verbod op discriminatie op basis van ras is verankerd in Artikel 1 van de Nederlandse grondwet. De term ‘racisme’ is echter geen wettelijke term. Wel zijn er sociologische of algemeen aanvaarde definities van racisme. Het bredere begrip is discriminatie, racisme is een vorm van discriminatie. Discriminatie is het maken van onderscheid waardoor mensen ongelijk behandeld worden of uitgesloten. Dat kan zowel op individueel als op institutioneel niveau gebeuren. Als dit onderscheid gemaakt wordt op basis van ras noemen we dat racisme. Racisme kan soms moeilijk te bewijzen zijn, omdat het een uitgangspunt, een uitkomst of een motief kan zijn. Op persoonlijk niveau gaat het ook over de stereotypes in iemands hoofd; op institutioneel niveau gaat het ook om scheve machtsverhoudingen binnen een organisatie. Bij DARE lag de nadruk niet zozeer op het bewijzen van racisme en discriminatie, maar het herkennen en aanpakken van patronen.’

Op de Wageningse campus spot je de mooiste mensen in de coolste outfits. In deze rubriek zetten we ze in de spotlights. Dit keer Frida Ruiz Mendoza, docent Geoinformation Science en Remote Sensing. Tijdens een cultureel festival afgelopen maart showde zij de klederdracht uit haar thuisland Mexico. Tekst en foto Lieke Muijsert

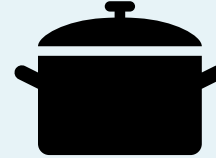
'Ik draag hier een jurk uit de regio Puebla in Mexico die meestal op Onafhankelijkheidsdag wordt gedragen. Op de rok zie je handgemaakte figuurtjes van kralen en pailletten, wat de jurk vrij zwaar maakt. Op de rok staat een arend afgebeeld die op een cactus zit en een slang opeet. Dat is tevens het symbool op onze vlag. Volgens de overlevering waren de oorspronkelijke bewoners van de noordelijke regio op zoek naar een geschikte locatie om zich te vestigen en volgens de voorspelling zou dat de plek zijn waar ze een arend een slang zagen eten. Dat is waar nu Mexico-Stad staat.

Deze jurk heeft de Mexicaanse kleuren, maar elke staat in Mexico heeft zijn eigen klederdracht. Er zijn veel verschillende traditionele jurken, want er is grote culturele diversiteit in het land. Ik vind het vooral leuk dat alle kleding zo kleurrijk is. Traditionele kleding is gewoon te koop in de stad, maar ik heb deze speciaal laten maken om mee naar Wageningen te nemen. Nu ik docent ben, en dus een meer blijvend lid van deze gemeenschap, vind ik het leuk om iets van mijn cultuur te laten zien tijdens culturele evenementen bij WUR.'

Ook Wenyu Hu uit China en William Partogi Hamonangan and Asoka uit Indonesië showden traditionele kleding tijdens het festival. Look via de QR-code.

In de WUR-gemeenschap kom je alle smaken van de wereld tegen. Masterstudent Biotechnology Nike Schiavo (27) uit Italië deelt een recept voor vegan tiramisu.

Smaken van WUR

Vegan Tiramisu

'In mijn jeugd was tiramisu het toetje dat mijn moeder het beste maakte. In haar versie zat veel room, meer dan koekjes. Toen ik veganist werd, at ik nooit meer tiramisu, tot ik een vegan recept tegenkwam. Ik heb het wat aangepast om het zoveel mogelijk op mijn moeders recept te laten lijken. Nu herinnert het me elke keer dat ik het maak aan mijn jeugd en aan mijn moeder.'

- 1 Kook de cashewnoten gedurende een kwartier zacht. Giet af en spoel af met koud water;
- 2 Meng de gekookte cashewnoten, plantaardige melk en enkele druppels vanille-extract in de blender tot een gladde pasta;
- 3 Voeg de gecondenseerde kokosmelk toe en meng tot een romig geheel;
- 4 Zet koffie in de percolator. Doop elk theebiscuitje kort in de vers gezette koffie en leg ze in een ovenschaal tot de bodem bedekt is;
- 5 Bedek de koekjes met een flinke laag cashew-kokosmelkcrème;
- 6 Leg vervolgens weer een laag 'koffie'-biscuitjes in de schaal, gevolgd door nog een laag crème;
- 7 Laat de tiramisu gedurende minimaal 3 uur in de koelkast rusten en opstijven;
- 8 Strooi voor het opdienen een flinke hoeveelheid cacaopoeder over de tiramisu.

Buon appetito!

Ingrediënten (voor 8 personen) :

- 300 g cashewnoten
- 310 g plantaardige melk
- paar druppels vanille-extract
- 320 g gecondenseerde kokosmelk
- ongezoete cacaopoeder (garnering)
- 1 pak theebiscuitjes
- koffie gemaakt in een percolator

Bereidingstijd :

🕒 60 minuten
+ 3 uur opstijven

Nike Schiavo
Masterstudent Biotechnology

Podium

Wageningen weinig cultuur? In deze rubriek bewijzen we het tegendeel. Dit keer Studium Generale die wetenschap verbindt aan kunst tijdens drie avonden waarin framing van het klimaat centraal staat.

Tekst Steven Snijders

Between Art & Science

Via het reguliere studiecursus komen studenten niet zomaar in aanraking met de schone kunsten. Maar juist op het raakvlak tussen kunst en wetenschap gebeuren spannende dingen, vindt Dennis Hamer, programmamaker bij Studium Generale. Daarom organiseert Studium Generale drie interactieve avonden met als titel *Between Art & Science – Reframing the Climate*. De eerste twee avonden bestaan uit workshops van allerlei kunstenaars en onderzoekers. Hamer: 'Iedere deelnemer krijgt een kartonnen passe-partout; een soort bord. Dat is jouw *frame*, dat je tijdens de workshops gaat invullen en vormgeven. Je gaat op onderzoek uit: wat zijn mijn expliciete en

impliciete denkkaders? Je bewust worden van je eigen denkkaders en je daar kritisch toe verhouden, kan bevrijdend zijn. De workshops helpen je daarbij.' Deelnemers kunnen kiezen uit vijftien verschillende workshops, bijvoorbeeld voor die van promovendus en *spoken word*-artiest Jackie Ashkin: 'Wetenschap is vaak heel ontoegankelijk. Kennis zit verstopt in papers die geen breed publiek bereiken. Ik zoek naar alternatieve vormen om kennis te verspreiden. In mijn workshop gaan we van wetenschappelijke samenvattingen toegankelijke teksten maken.' Op de derde avond worden de frames van alle deelnemers gecombineerd tot een gezamenlijk

kunstwerk. Naast performances, staat deze avond in het teken van reflectie. Hoe verhouden al die frames zich tot elkaar en wat gebeurt er nou precies tussen kunst en wetenschap? Het woord is onder anderen aan enkele toonaangevende wetenschappers zoals Tim van Hattum, programmaleider Klimaat bij WUR.

DI
21 en 28 mei
en 4 juni

19:00 tot 22:30 uur

Impulse

Workshops op dinsdag 21 en 28 Mei; afsluitende avond op 4 juni. Van 19:00 tot 22:30 uur in Impulse. Toegang gratis; inschrijving workshops info.sg@wur.nl. Zie aanbod workshops op www.wur.nl/studiumgenerale.

Meanwhile in... Engeland - Dichter bij tabaksverbod

WUR is zeer divers; er werken en studeren honderden internationals. In de rubriek *Meanwhile in* vragen we een van hen te reageren op een gebeurtenis in het thuisland. Dit keer **Jem Deakin**, masterstudent Plant Sciences uit Engeland over het voorgestelde rookverbod daar. Tekst Youssef el Khattabi

Deakin: 'Ik was behoorlijk verbaasd toen ik voor het eerst hoorde van het voorstel om roken te verbieden voor toekomstige generaties.

De voorgestelde wet verbiedt iedereen die in of na 2009 geboren is om sigaretten of andere tabaksproducten te kopen. Ik denk niet dat er ooit een rookvrije generatie komt. Uiteindelijk zullen wel meer mensen stoppen met roken als het ze moeilijk gemaakt wordt om aan hun rookwaar te komen. Maar een verbod zoals dit kan ook zorgen voor een toename van de sigarettenverkoop op de zwarte markt.

Vapen is ook in Engeland behoorlijk populair, ik zie veel tieners met vapes. Het rookgedrag is vergelijkbaar met dat van Nederlanders. Ik denk dat vapes een veel groter probleem is onder jongeren en dit beleid doet daar niets tegen.

Dit beleid is voor Engeland best radicaal. Historisch gezien heeft de regering weinig persoonlijke vrijheden beperkt met

gezondheid als argument. Meer belasting betalen op rookwaar kon in het verleden wel rekenen op steun van de bevolking: men is zich ervan bewust dat gezondheidsproblemen die ontstaan door roken de uit de algemene middelen bekostigde gezondheidszorg behoorlijk onder druk zetten.

Ik rook zelf niet en niemand in mijn generatie zal last hebben van het verbod. De meeste vrienden die roken willen daar graag mee stoppen. Alle rokers die ik ken, zijn daar mee begonnen op jonge leeftijd.

De meeste mensen geloven niet dat dit beleid zal slagen. Ik weet dat een soortgelijke maatregel ook in Nieuw Zeeland is geprobeerd en die is daar vrij snel terug gedraaid.

Ik denk dat sociaal-economische factoren in Engeland veel stress geven en daardoor bijdragen aan het rookgedrag. Als ik beleidsmakers zou adviseren, zou ik voorstellen om verbeteringen in het land door te voeren. Dan wordt het roken wellicht vanzelf minder.'

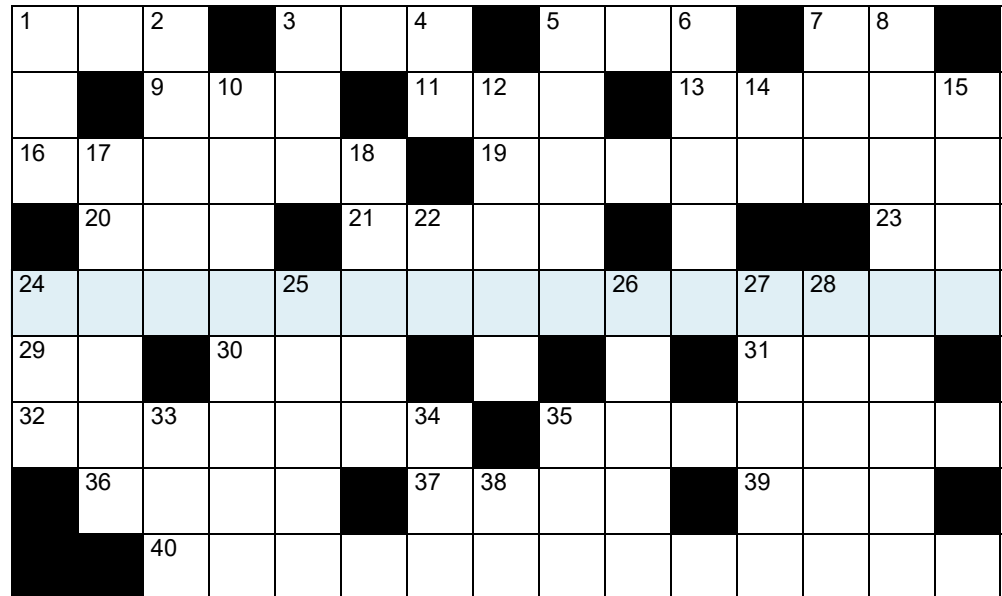
HOKJESDENKEN

Vul de puzzel in en ontdek welk(e) woord(en) er in de gekleurde vakjes staat(n). Stuur dit als oplossing naar resource@wur.nl vóór 4 juni en win een boek of kalender.

Tip: zoek ook naar antwoorden in dit magazine en op resource-online.nl.

Horizontaal

- Zo'n apparaat kun je ook maken met huis-, tuin- en keukenmiddelen
- Daar zouden sommige WUR-studenten beter af zijn
- Cathrien de Pater promoveerde op de spiritualiteit hiervan
- Friese krant, sinds 1752
- Is groot bij verwaande types
- Veekwaal
- Heksenketel
- Universitaire functionarissen
- Afdaling op 15 verticaal
- Kortgehouden jongedame
- (T)opslagen
- Life of __*, verfilmde roman
- Die luiaard wordt steeds meer als een gevaar gezien
- Ernaast
- Dier dat Duitse sportliefhebbers graag zien

32. Expertise van Tim van Hattum

35. Woon-werkvervoer

36. *Have You Ever __ the Rain?*, hit van CCR

37. Eveneens

39. Keurig in het doel

40. Is een databank voor beschikbaar

Verticaal

1. Fake

2. Scheepsexploitant

3. Leeg verblijf

4. Rivier in Rusland

5. Monster

6. Milieu

7. __-, vriendje van Tinky

Winky, Po en Dipsy

8. 'WUR is extreem voorbeeld van een __ university', aldus

Jeroen Candel

10. Hoorbaar lied

12. Kaviaarproducent

14. Predicaat van Máxima

15. Latten

17. Berichten

18. Muzikaal sausje

22. Bikkerpartij

24. Tast toe!

25. Renzo __, Italiaanse architect

26. Wildcard

27. Vlugschrift

28. Stukken vis

33. Loofboom

34. Oude concurrent van MTV

35. Grootste clubfestival ter wereld

38. Kiezen we in juni

De oplossing van de puzzel uit *Resource* #15 is 'plantenvirussen' (zie uitwerking via de QR-code) en de winnaar is Susan Tromp. Gefeliciteerd! We nemen contact met je op.

IN MEMORIAM

SJAAK VAN HEUSDEN

Wij zijn met droefheid geslagen door het bericht dat op 6 maart jongstleden onze oud-collega Sjaak van Heusden tijdens zijn vakantie aan een hartaanval is overleden. Sjaak, die 70 jaar is geworden, bleef na zijn pensioen drie jaar geleden betrokken bij externe cursussen. Na zijn bijdrage aan een cursus over Plantenveredeling in Colombia was hij doorgereisd naar zijn vakantieadres in Guadeloupe alwaar hij samen met zijn partner drie weken heeft kunnen genieten van hun vakantie, tot hij onverwacht overleed.

Sjaak studeerde in de jaren '70 in Wageningen. Na zijn promotie in Amsterdam, keerde hij in 1991 terug naar het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (IVT) waar hij verschillende func-

ties bekleedde. De laatste 15 jaar werkte hij bij Plant Breeding aan genetisch onderzoek naar onder meer tomaat en ui en stond hij vele masterstudenten en promovendi met raad en daad terzijde. Ook gaf hij cursussen in verschillende landen, waaronder Indonesië, Cuba en Colombia en speelde hij een belangrijke rol bij de Summer School Green Genetics.

We zullen ons Sjaak herinneren als een sociale en deskundige collega die ook een actieve rol speelde bij feesten (Sinterklaas!) en labuitjes. We wensen zijn partner Marieke heel veel sterkte bij het verwerken van dit grote verlies.

*Prof. Richard G.F. Visser,
namens alle collega's van Plant
Breeding*

Colofon

Resource is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. *Resource* brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op resource-online.nl verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Contact Vragen en opmerkingen voor de redactie: resource@wur.nl | www.resource-online.nl

Redactie Willem Andrée (hoofdredacteur), Helene Seevinck (eindredacteur), Roelof Kleis (redacteur), Luuk Zegers (redacteur), Marieke Enter (redacteur), Coretta Jongeling (online coördinator), Dominique Vrouwenvelder (redacteur).

Vertalingen Clare McGregor, Meira van der Spa, Clare Wilkinson

Vormgeving Alfred Heikamp, Larissa Mulder

Basisontwerp Marinka Reuten

Coverillustratie Valerie Geelen

Druk Tuijtel, Werkendam

Abonnement Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

ISSN 1874-3625

Uitgever Corporate Communications & Marketing, Wageningen University & Research

Foto Resource

PRATEN OVER 'DIALOOGWILDGROEI'

WUR-medewerkers en studenten zijn steeds meer tijd kwijt aan gesprekken met elkaar. Dat moet stoppen, zegt actiegroep Niet Lullen Maar Poetsen (NLMP).

Voedseldialogen, landbouwdialogen, klimaatdialogen en onlangs zelfs de bitterbaldialoog. De nieuw opgerichte actiegroep NLMP zet grote vragen bij wat zij 'de wildgroei aan dialogen' noemt. Er wordt volgens de groep te veel gepraat. Velen zitten daar helemaal niet op te wachten. Het zit bovendien de productiviteit behoorlijk in de weg.

'Een gesprekje op zijn tijd is helemaal prima', zegt NLMP-voorzitter Cor Deksel. 'Daar is in principe niks mis mee. Waar het ons om gaat, is dat er tegenwoordig voor elk wisselstukje weer een dialoog uit de kast wordt getrokken. Je komt niet meer fatsoenlijk aan werken toe. En daar wringt voor ons de schoen.' Deksel pleit daarom voor een *de-dialogisering* van WUR. 'Onze naam zegt het al: minder lullen, meer poetsen.'

De NLMP is niet onomstreden. Meerdere activisten vinden de club niet inclusief. 'Ik kan me best vinden in de boodschap van NLMP', zegt student en intersectioneel activist Allie Love, 'maar die naam kan echt niet. Het woord lullen verwijst naar het biologisch mannelijke geslachtsorgaan, terwijl je bij het woord poetsen moet denken aan poetsvrouw. Dit zijn oer-patriarchale uitingen.'

Love vindt dat de NLMP om die reden zou verboden moet worden. WUR zou zich volgens hem op z'n minst moeten uitspreken over deze kwestie. Deksel is het er niet mee eens dat de NLMP niet-inclusief is. 'Man, vrouw, dik, dun, zwart, wit, geel, paars: iedereen is welkom bij ons. De enige vereiste om lid te worden is dat je ook helemaal klaar bent met al die WUR-dialogen. Op geneuzel over onze naam zit niemand te wachten.'

'Tegenwoordig wordt er voor elk wisselstukje een dialoog uit de kast getrokken'

WUR heeft inmiddels op gepaste wijze gereageerd. Naar aanleiding van de ophef over de NLMP-naamkwestie is een dialoog aangekondigd over 'inclusief actievoeren'. Ook wordt binnenkort een 'gespreksdialoog' op touw gezet, waarbij het nut van dialogen wordt besproken.